

Andagt i anledning af 75 året for Danmarks befrielse. Tekst: Rom. 8,31b-39:

Er Gud for os, hvem kan da være imod os? Han, som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, vil han ikke med ham skænke os alt? Hvem vil anklage Guds udvalgte? Gud gør retfærdig. Hvem vil fordømme? Kristus Jesus er død, ja endnu mere, han er opstået og sidder ved Guds højre hånd og går i forbøn for os. Hvem kan skille os fra Kristi kærlighed? Nød eller angst? Forfølgelse, sult eller nøgenhed? Fare eller sværd? – som der står skrevet:

”På grund af dig dræbes vi dagen lang, vi regnes for slagtefår.”

Men i alt dette mere end sejrer vi ved ham, som har elsket os. For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle eller magter eller noget nuværende eller kommende eller kræfter eller noget i det høje eller i det dybe eller nogen anden skabning kan skille os fra Guds kærlighed i Kristus Jesus, vor Herre.”

Her på 75 årsdagen for Danmarks befrielse findes der næppe noget, heller ikke i kirkelig sammenhæng, som ikke allerede er sagt og skrevet – eller kunne have været sagt og skrevet bedre – om selve historien. Om de 12 års nazistiske terrorregime, der kulminerede i 2. verdenskrig; om besættelsen af Danmark 1940-45; om modstandskampen og dens personlige ofre, der fik afgørende betydning for den danske selvforståelse indadtil og nationens anseelse udadtil efter krigen, og om glædesrusen i de lykkelige befrielsesdage, som man stadig får et levende indtryk af gennem opbevarede filmklip, også her fra Ribe, hvor der ud over panoreringen igennem feststemte gader findes optagelser af så forskellige scener som de tyske soldaters rømning af Ribe Katedralskole og det store folkemøde på Slotsbanken den 13. maj.

Men er alt allerede sagt og fortolket, skrevet og erindret igen og igen, kan vi vel omsider begynde at lægge historien til side sammen med dens tilbagevendende mindedage og gøre det i takt med, at øjenvidnerne og de direkte berørte bliver færre og færre, og vi selv har rigeligt at gøre med at forholde os til vor egen tids udfordringer og det, som fremtiden måtte bringe os? Kan vi ikke?

Nej, det kommer ikke til at ske. At vi kan lægge det bag os. Ikke foreløbigt! Som grundfortælling er 2. verdenskrig i en liga helt for sig, hvor den befinder sig i selskab med de begivenheder i vores historie, der ikke kun har sat sig spor hos den generation, der oplevede dem, men har fået blivende betydning for formningen af kultur og samfund i det hele taget. Her tænker vi måske umiddelbart kun på strømninger og begivenheder af den type, der har ført os videre, eksempelvis Renæssancen, Reformationen, Oplysningstiden, de teknologiske opfindelser, demokratiets indførelse og ligestillingen mellem kønnene. Med i det selskab hører imidlertid også nazismens udryddelseslejr.

Første og Anden Verdenskrig efterlod Europa med to vidt forskellige erfaringer: Første Verdenskrig blev mødet med den industrialiserede massedød og et møde, der var et jordskælv for en generation af militærfolk og politikere og digtere, der endnu plejede visse romantiske forestillinger om krigen og den heroiske kamp. Anden Verdenskrig lagde til den industrialiserede massedød, som også den blev rig på, endnu én rystende erfaring: Erfaringen af den moderne totalitære ideologis totale ondskab.

Hvad vi i dag skal lægge bag os og vel for længst har gjort, er tyskerhadet. Frygten for Tyskland. Det er derfor godt og rigtigt, at vi netop i 2020 – som både er 100året for Genforeningen og 75året

for Befrielsen – samtidig fejrer et dansk-tysk kulturelt venskabsår. Som Nationalmuseets direktør Rane Willerslev udtrykte det i DR`s mindeudsendelse i aften, citeret efter hukommelsen: I dag kæmper vi ikke for vores frihed imod Tyskland. I dag kæmper vi sammen med Tyskland for Europas fremtid og frihed. Hvad vi derimod, så langt øjet rækker, ikke kan lægge bag os, er erfaringen af, at det kunne ske! At en så ufattelig ondskab kunne finde fodfæste midt i Europa og tilmed i en af den europæiske kulturs højborg for dannelse, videnskab og tænkning. Besindelsen på den ondskab og på, at den overhovedet kunne få magt i vores verden, har ingen udløbsdato, men forbliver et historisk wake-up call til enhver af os.

Historiens aktuelle lære er mangfoldig og, som sagt, uden udløbsdato. Når vi i dag, hvor vi lever under koronaens fortegn, eksempelvis spørger os selv, om det nu også er den rigtige strategi, vi forfølger som samfund i kampen mod koronaen; om vi ikke kunne have valgt en anden vej med muligvis færre økonomiske konsekvenser, er det selvfølgelig et vigtigt og fuldstændigt relevant spørgsmål. Men vi skal huske, at kun et totalitært samfund er i stand til at tilbyde sine borgere sikre løsninger og fuldstændig vished om, hvad der er den rigtige strategi - således, at selve det at stille spørgsmål til strategien må betragtes som samfundsundergravende virksomhed.

Demokratiets besværlige pris, og altså prisen for et frit samfund, er, at der skal regeres og træffes beslutninger, ja, det skal der, men at det altid sker på et vilkår af berettiget tvivl og debat. Ikke desto mindre håber de fleste af os, at vi som samfund og folk bliver ved med at være villige til at betale den pris, eftersom alternativet ikke kun er besværligt, som tvivlen er en besværlig følgesvend, men ubærligt, som livet i et totalitært samfund er ubærligt.

For jeg er vis på, at hverken død eller liv eller engle ... skriver Paulus i sit Romerbrev. Den vished, Paulus taler om, er ikke en politisk vished, Gud forbyde det! Heller ikke en vished, der bygger på en religiøs ideologi, men en vished, der udelukkende bygger på det personlige livs forunderlige – kan man roligt sige – erfaring af, at kærligheden består alligevel, at kærligheden vil sejre til sidst. Hvis ondskaben for altid havde kunnet erstatte kærlighedens dagsorden i menneskers hjerte (hvad blev forsøgt med alle midler fra 1933-45, alle!), ville det have været ligegyldigt, hvor meget sikkerhed den efterfølgende havde kunnet tilbyde de overlevende, hvor rent og perfekt et samfund den havde givet dem. For der havde ikke været nogen 5. maj, ingen sange at synge hverken dengang eller i dag, intet at glæde sig over sammen, og intet længere at kæmpe for.

Troens vished gør sig ingen illusioner om verden. Den erindrer tværtimod om nødvendigheden af en sund skepsis over for ethvert systems sikkerhed på sig selv, og det kan den gøre så meget desto bedre, som den altid har det levede livs erfaringer med sig og derfor kender virkeligheden fra ofrenes side. Men samtidig er troen denne vished om, at der findes en rod i hjertet, som ondskaben aldrig får bugt med; en rod, hvorfra kærlighed igen kan skyde sammen med forsoningen og glæden, og hvori erindringen om ofrene lever sammen med os. En rod, som aldrig kan beskæres så dybt, at den ikke bliver ved med at udfordre os på livets vegne. Derfor kender vi i kirken Gud som kærlighed i såvel faderens som sønnens og Helligåndens skikkelse, og derfor takker vi også i kirken Gud, fordi der blev en 5. maj. Jeg slutter med at citere sidste vers af En lærke lettede, som domorganist Birgitte Ebert spillede som aftenens præludium.

Men du, som styrter de stoltes riger og løser fangne af bolt og bånd, dig flyver hjerternes tak i møde, vor skæbne er i din stærke hånd. Nu er det forår og Danmark frit. Velsign det, Herre, fra sund til klit. Amen.

Lad os bede!

Vi takker dig, Gud, for enhver dag, vi må få lov til at leve i fred og frihed, og vi beder dig om altid at holde os fri af ondskabens retorik. Fader vor, du som er i himlene! Helliget worde dit navn, komme dit rige, ske din vilje som i himlen således også på jorden; giv os i dag det daglige brød, og forlad os vor skyld, som også vi forlader vores skyldnere, og led os ikke i fristelse, men fri os fra det onde. Thi dit er riget og magten og æren i evighed. Amen.

Herren velsigne dig og bevare dig! Herren lade sit ansigt lyse over dig og være dig nådig! Herren løfte sit åsyn på dig og give dig fred! Amen

---